

Õiguskantsler

Ljudmila Jantsenko
Linnapea
Kohtla-Järve Linnavalitsus
linnavalitsus@kjl.v.ee

Meie 16.10.2020 nr 7-5/201482/2005558

Lugupeetud linnapea

[] kaebas õiguskantslerile, et Kohtla-Järve linn ei ole vastanud tema 01.06.2020 avaldusele. Selles avalduses palus ta linnalt munitsipaaleluruumi, sest tal endal eluaset ei ole. Avaldaja lisas, et ta saab töövõimetoetust. Õiguskantslerile esitatud avalduses märkis [], et ta elab kütmata garaažis ja tal on tuvastatud puuduv töövõime.

Leian, et Kohtla-Järve linn ei ole [] avaldust lahendanud õiguspäraselt. Linnavalitsus ei registreerinud avaldust tähtaegselt dokumendiregistris, samuti ei ole linn hinnanud avaldaja abivajadust, ei ole nõuetekohaselt vormistanud otsustust tema taotluse kohta ega ole seda otsustust ka avaldajale korrektselt teatavaks teinud.

Palun linnavalitsusel viivitamata hinnata avaldaja abivajadust ning teha põhjendatud otsus, millist abi ta vajab. Kui avaldaja vajab kohe eluaset, palun tagada talle nõuetele vastav eluruum. Kui selgub, et avaldaja ei vaja abi, siis palun vormistage korrektselt otsustus avaldaja arvele võtmise kohta munitsipaaleluruumi taotlejana. Palun tehke otsus avaldajale korrektselt teatavaks. Avaldajale saadetud vastus saatke palun ka õiguskantslerile. Soovitan linnavalitsusel edaspidi registreerida ning lahendada isikute taotlusi nõuetekohaselt.

[Sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 41 lõike 1 järgi peab kohalik omavalitsus kindlustama eluruumi kasutamise võimaluse inimesele, kes ei ole sotsiaalmajandusliku olukorra tõttu võimeline enda vajadustele vastavat eluruumi hankima. Nõuded tagatud eluruumile on sätestatud SHS §-s 43. [Kohtla-Järve Linnavolikogu 28.11.2018 määrusest](#) „Sotsiaalhoolekandelise abi osutamise kord“ võib järeldada, et Kohtla-Järve osutab eluruumi tagamise teenust nii, et annab abivajajale üürile linna omandis oleva eluruumi, samuti võib linn teenuse osutamiseks sõlmida lepingu juriidilise või füüsilise isikuga (määruse § 1 lg 6, § 17).

Kohalikul omavalitsusel on õigus üürida talle kuuluvaid eluruumi (nn munitsipaaleluruume) ka inimestele, kes ei vasta sotsiaalhoolekande seaduse järgi eluruumi tagamise teenuse tingimustele. Kohtla-Järvel reguleerib munitsipaaleluruumide isikute kasutusse andmist [Kohtla-Järve Linnavolikogu 31.03.2010 määrus](#). Selle määruse kohaselt antakse eluruum üürile predele, kelle sissetulekud ei võimalda endale eluruumi osta, vanematega koos elavatele täisealistele isikutele, elamistingimuste parandamiseks abi vajavatele perekondadele ja isikutele, kinnipidamiskohast vabanenutele jne (määruse § 12 lõiked 1 ja 2). Riigikohus on märkinud, et kohalik omavalitsus võib munitsipaaleluruumide taotlused lahendada selle järgi, kui palju on tema käsutuses vabu eluruumi. Siiski ei saa munitsipaaleluruumi andmisel mõnda taotlejat meelevaldselt eelistada (Riigikohtu 10.04.2014 määrus nr [3-3-1-91-13](#), p 23).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Nii munitsipaaleluruumi andmise kui ka eluruumi tagamise teenuse osutamise menetlus on haldusmenetlus. Seega on 01.06.2020 esitatud avaldus [haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) § 14 tähenduses taotlus.

Taotlused ja muud dokumendid tuleb dokumendiregistris registreerida hiljemalt saabumise päevale järgneval tööpäeval. Sellise nõude näeb ette [avaliku teabe seadus](#) (§ 12 lg 1 p 1). Linnavalitsus registreeris avalduse alles 07.10.2020 pärast õiguskantsleri nõuniku järelepärimist, st rohkem kui neli kuud hiljem, kui seadus ette näeb. Dokumentide registreerimise nõue ei ole eesmärk omaette, vaid aitab tagada, et igast pöördumisest jääb jälg ja et iga pöördumisega ka tegeletakse. Registreerimisnõude täitmisega tagatakse ka see, et ajaliselt varem saanud avaldus lahendatakse üldjuhul enne. Nii välditakse eluruumi taotluste lahendamisel ka inimeste meelevaldset kohtlemist. Seega on õigusvastane hoida eluruumi taotlusi lihtsalt linnaametniku (linnapeaabi) laual ja jätta need registreerimata.¹

Õigusvastane on ka see, kui taotlejale antakse vaid suulisi selgitusi ja ei vormistata korrektselt otsustust taotluse lahendamise kohta. Linnavalitsuse väitel selgitati avaldajale linnapeaabi vastuvõtul 08.06.2020, et ta võetakse eluruumi ootejärjekorda, sest talle pole võimalik eluruumi kohe eraldada, ja et ta võib vabade eluruumide kohta küsida linnavalitsuselt teavet telefonitsi.²

Linnavalitsusel tuleb õiguslaste teadmisteta ja asjaajamises vilumatule inimesele jagada selgitusi, et tal oleks võimalik menetluses tulemuslikult osaleda. Selgitamiskohustuse sisu on üldisemalt avatud HMS §-s 36 (sotsiaalkaitstes selgitamis- ja abistamiskohustust täpsustab SÜS § 7). Selgitamise võimalused ei ole HMS §-s 36 sätestatud ammendavalt ega välista menetluse omapärast ja eesmärgist tulenevalt teist liiki nõuandeid või selgitusi. Nõustamine ja selgitamine võib toimuda nii taotleja palvel kui ka haldusorgani algatusel, iseäranis juhul, kui on oht, et inimese õigusi kahjustatakse (Riigikohtu 10.04.2014 määrus nr [3-3-1-91-13](#), p 16).

Asjaolu, et inimene on avaldanud soovi saada munitsipaaleluruumi, ei tähenda, et linnavalitsus ei peaks tema avalduses toodud asjaolude põhjal kaaluma inimese abivajaduse hindamise ja eluruumi tagamise teenuse osutamise vajadust (SHS § 15 ja § 41 lg 1). Eluruumide taotlejate üle arvestuse pidamine ning seejuures munitsipaaleluruumi ja eluruumi tagamise teenuse taotlejate eristamine kujutab endast haldusesisest andmete töötlemist. Inimest ei saa jätta ilma seadusega ettenähtud hüvest, kui ta vastab seadusega sätestatud tingimustele (Riigikohtu 10.04.2014 määrus nr [3-3-1-91-13](#), p 21).

Kohaliku omavalitsus peab inimese abistamisel kõigepealt hindama tema olukorda terviklikult ning otsustama, milles ja mil määral inimene abi vajab. Otsustamisel tuleb lähtuda nii [sotsiaalseadustiku üldosa seaduses](#) (SÜS) kehtestatud sotsiaalkaitse kui ka SHS §-s 3 sätestatud sotsiaalhoolekande põhimõtetest. Eeskätt tuleb abi andmisel lähtuda inimese vajadusest. See tähendab, et inimesele tuleb anda abi, mis teda aitab, ja nii palju, kui on vaja. Pärast abivajaduse hindamist peab kohalik omavalitsus tegema põhjendatud otsuse, milles on kirjas, millist abi ja kui palju inimene vajab (SÜS § 26). Otsus abivajajale osutatava sotsiaalteenuse kohta tehakse haldusaktiga kirjalikult. Otsus tuleb teha kümne tööpäeva jooksul (SÜS § 25 lg 1). Abivajadusele vastav teenus tuleb tagada mõistliku aja jooksul.

Kui linnavalitsuse hinnangul avaldaja eluaseme hankimisel abi ei vaja, saab linnavalitsus hinnata, kas tal on õigus eluasemele mõnel muul alusel (nt Kohtla-Järve Linnavolikogu 31.03.2010 määruse alusel). Ka munitsipaaleluruumi andmise ja selle andmisest keeldumise otsustus on haldusakt (vt HMS § 51 lg 1). Selle otsustusega kinnitatakse, et inimene on munitsipaaleluruumi taotlejana arvele võetud ja seda, et inimene vastab määrusega ettenähtud tingimustele. Selleks et vältida inimeste meelevaldset kohtlemist, tuleb otsustuses välja tuua ka kaalutlused, miks linn on konkreetse inimese oma vara

¹ Linnapeaabi selgitused 25.09.2020 telefonivestluses õiguskantsleri nõunikuga.

² Kohtla-Järve Linnavalitsuse 24.09.2020 vastus õiguskantslerile; linnapeaabi selgitused 25.09.2020 telefonivestluses.

kasutusse saajana välja valinud (Riigikohtu 28.09.2004 otsus nr [3-3-1-42-04](#), p 19). Otsustuste kirjalik vormistamine annab ka parema ülevaate linnavalitsuse tegevusest, sest kirjalikud dokumendid on asutuse mälu. Seega ei saa jätta munitsipaaleluruumide taotluste kohta tehtud otsustusi üksnes linnaametniku teada.³

Haldusakt peab olema selge ja üheselt mõistetav ning tuleb anda kirjalikus vormis, kui seaduse või määrusega ei ole sätestatud teisiti (HMS § 55 lõiked 1 ja 2). HMS regulatsioon kehtib ka siis, kui kohaliku omavalitsuse õigusakt ei näe ette munitsipaaleluruumi taotleja arvele võtmise puhul haldusakti andmist (Riigikohtu 12.05.2014 määrus nr [3-3-1-5-14](#), p 15). Haldusakt tuleb inimesele teha korrektselt teatavaks (HMS § 62). Haldusakti teatavaks tegemist ei välista ka see, et inimene on märkinud kontaktandmeteks üksnes telefoninumbri. Sellisel juhul saab haldusakti teha teatavaks nii, et inimene kutsutakse haldusakti teatavastegemiseks linnavalitsusse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Evelyn Bach 693 8436,
Evelyn.Bach@oiguskantsler.ee

³ Linnapeaabi selgitused 25.09.2020 telefonivestluses õiguskantsleri nõunikuga.